

Alejandra Pizarnik: Poeme postume *)

Flora Alejandra Pizarnik (1936-1972) s-a născut din părinți evrei ruși într-un district de imigranți din Buenos Aires. În timpul scurtei sale vieți, petrecut mai ales între Buenos Aires și Paris, Pizarnik a produs o operă uimitor de puternică, care include poezie, nuvele, tablouri, desene, traduceri, eseuri și dramă. Încă de la o vârstă fragedă, a descoperit o profundă afinitate cu poeții care, așa cum avea să scrie mai târziu, au exemplificat afirmația lui Hölderlin conform căreia „poezia este un joc periculos”, sacrificând totul pentru a „anula distanța pe care societatea o impune între poezie și viață”. A fost atrasă în special de „suferința lui Baudelaire, de sinuciderea lui Nerval, de tăcerea prematură a lui Rimbaud, prezența misterioasă și trecătoare a lui Lautréamont” și, poate cel mai important, de „intensitatea inegalabilă” a „suferinței fizice și morale” a lui Antonin Artaud. („Cuvântul întrupat”, 1965).

Ca și Artaud, Pizarnik a înțeles poezia ca o obligație absolută, ea nu oferă concesii, forjându-și termenii și necesitând ca viața să fie trăită în întregime în slujba ei. „Ca orice act profund subversiv”, a scris ea, „poezia evită totul, decât propria sa libertate și propriul său adevăr.” În poezia lui Pizarnik, acest simț radical al „libertății” și al „adevărului” apare printr-o implicare totală cu temele ei centrale: tăcerea, înstrăinarea, copilăria și - cel mai proeminent - moartea. Dragostea unei fete orfane pentru micuța ei păpușă albastră pompează gazul morții prin inima avatarului ei. Grădina mitului uitat este un cuțit care taie carnea. Un mormânt își deschide brațele

în zori în fuziunea mării și cerului. Fiecare cuvânt intim rostit alimentează golul pe care îl arde, pentru a se elibera. Poezia lui Pizarnik există la marginea subțire între cruzimea intolerabilă și dezolantă și o tandrețe umană la fel de intolerabilă. Citez din eseul istoric despre „Contesa sângeroasă”, spune Erzebet Bathory: „libertatea absolută a omului este oribilă”. Dintr-un interviu cu Martha Isabel Moia: meseria poetului este „a vindeca rana fundamentală”, a salva urâciunea mizeriei umane prin întruchiparea ei.

" Oferim traduse, câteva poezii din manuscrisul lăsat poetei Perla Rotzait în 1971, cu câteva luni înainte de moartea prematură a artistei, si fragmente din volumul "Orele Galopante .

Despre tăcere

- totul se întâmplă în limbile pe care eu nu le cunosc
 - Simt durerea lumii ca într-o limbă străină
 - Se joacă scenă " înstrăinare " (Michaux)
- ... Cineva a omorât ceva ...

I

Păpușica asta albastră este cadoul meu lumii.
O orfană în grădina udă de la ploaie,
unde păsări liliachii ciugulesc din liliacul mov
iar o pasăre trandafirie ciugulește trandafiri.

mi-e teamă de lupul cenușiu care pândește în ploaie.

Orice vezi, ți se poate lua, este indescrribil.
Cuvintele țintuiesc toate ușile.

Îmi aduc aminte de hoinăreală printre sicamori...
Dar drama este inevitabilă- gazele inundă inima păpușei mele.
Am trăit imposibilul, sunt distusă de imposibil.

Ah... ce banale sunt impulsurile mele diabolice
ținute în frâu de vechi tandrețuri.

II

Nimeni nu pictează în verde
Totul este portocaliu
Dacă eu sunt ceva ...cruzime sunt.
Culorile izbesc cerul tăcut ca niște fiare putrezite. Apoi cineva încearcă
a scrie un poem fără forme, culori, luciditate (ia-ți valea Alejandra, tu sperii
copiii...)

III

Poemul este spațiul și toate cicatricile lui.
Eu nu sunt ca păpușa asta albastră care suge din laptele păsărilor.
Am amintirea vocii tale în dimineața fatală, reflectată de un răsărit de soare
în ochii țestoaselor.
Lumina, simțul meu se stinge, amintindu-mi de vocea ta la vederea
amestecului verde-celest, mariajul dintre mare și cer.
Iar eu sunt gata de moarte.

Fără titlu - 1

Ea vrea să vorbească , eu știu de ce . Ea crede că iubirea a murit- chiar dacă tot ce e
lipsit de iubire o dezgustă.
Dragostea ei o face inocentă, despre ce ar vorbi?
Stăpână a castelului, degetele sale cânta în oglinzi de pronume.
Cu fiecare cuvânt scris îmi amintesc de golul care mă face să scriu ceea ce nu aș
putea, dacă te-aș lăsa să intri.
Stau lângă poezie. Mă duce la margine, departe de casele celor vii. Și când voi
dispărea în sfârșit - unde voi fi eu?
Nimeni nu mă înțelege . Orice aș fi, te aștept, vânez noaptea poemului.
Visez la trupul tău, pe când modelez și remodelez trupul poemului ca și cum ar fi
spart.
Și nimeni nu mă înțelege. Știu că viața și iubirea trebuie să se schimbe.
Astfel de afirmații, provin de la masca pe care o port peste animalului care sunt,
sugerează cu durere o rudenie între cuvinte și umbre.
Și de aici capăt, această stare de teroare care neagă umanitatea.
1969

Noaptea și poemul

Dacă îți vei afla adevărata voce, adu-o în țară mortului. E multă bunătate în cenușă. Teroare în neidentificare. O fetiță pierdută în ruinele unei case, fortăreața poemelor mele. Scriu cu răutatea oarbă a copiilor care atacă o nebună, ca pe un corb, cu pietre. Nu, nu scriu: Am deschis o breșă în amurg, astfel încât morții să poată trimite prin ea mesaje.

Ce muncă e scrisul? A te ghida prin lumina reflectată de o oglindă, în întuneric. Să-mi imaginez un loc cunoscut numai de mine. A cânta în depărtare, a auzi ciripitul păsărilor pictate pe pomii de Crăciun. Goliciunea mea te-a scăldat în lumină. Ai împins corpul meu pentru a alunga marele îngheț negru al nopții. Cuvintele mele cer liniștea din pustiu. Unele dintre ele au mâini cu care îmi strâng inima, în momentul în care au fost scrise. Unele cuvinte au soarta unui liliac în furtună. Altele sunt ca morții prețioși - prefer totuși cuvintele în schimbul păpușii unei fetițe triste.

1969

Fără titlu - 2

Chiar dacă m-ar vedea plângând și m-a strâns la piept, nu aș reînvia. Adevărat, aș putea să mă uit în ochii ei, precum Van Gogh a văzut soarele și l-a pus în floarea-soarelui - „Viița” poate fi scrisă cu doi de „i”?

Păpușile sunt atât de crude. Și de ce nu ar trebui să fie, când oamenii și fiarele și chiar pietrele sunt crude? În poem, sunt expuse păpuși și alte creaturi ale nopții. Poem, asta e noaptea. Te-ai întâlnit cu noaptea?

Trandafirii sunt roșii în mâinile ei flămânde, fioroase.

Numesc tăcerea, noapte. Noaptea iese din moarte. Noaptea iese din viață. Absența cuiva trăiește noaptea.

Apoi, dimineața, am strigat:

Noaptea mea, draga mea, micuța mea, plină de răufăcători.

Dragostea mea, numește-mă Sasha. Recunosc piesa, ca pe o tragedie interioară.

Totul este un interior.

1970

Fără Antecedente

cisterne în memorie

râuri în memorie

piscine în memorie

întotdeauna apa în memorie

vânt în memorie
șoptind în memorie

Mort sau viu

m-am strecurat
boxand și urlând
într-o limbă...

Ceea ce scrie Pizarnik în "**Orele Galopante**" este problema coșmarurilor sale: lupta cu identitatea ei (iudaismul ei, precum și homosexualitatea ei niciodată exprimată), lipsa de încredere în sine, singurătate și abandon, depresia ei, umbra ei melancolie. Există ceva obsedant, dureros de familiar despre aceste teme și, în același timp, obscur și ciudat. Această nu este o citire pentru cei cu inima slabă subliniază criticul Anna Blasiak despre temele poeziei lui Pizarnik, scrisă în franceză. Iată câteva exemple:

Toată noaptea ascult pașii cuiva care vine la mine.
Toată noaptea desenez în ochii mei, forma ochilor tăi.
Toată noaptea îți înot apele, înecându-mă, ochii mei, devin ochii tăi. Toată noaptea vorbesc cu vocea ta și îmi povestesc tăcerile tale. Toată noaptea plouă peste mine, ploaia mâinilor tale de apă care mă îneacă.

**

„Uneori suferim de prea multă realitate în spațiul unei singure nopți. Ne dezbrăcăm, și suntem îngroziți.
Suntem conștienți că oglinda sună ca un ceas, oglinda din care se va revărsa strigătul tău. ca o jupuire a ta.

**

„Vorbesc despre o descoperire: m-am simțit pe mine în sex, sex în mine. Vorbesc de a îngropa frica zilnică pentru a goni frica de o singură clipă. Abisul absenței.
Dar cine va spune: nu plângeți noaptea? Pentru că și nebunia este o minciună. Ca noaptea. Ca moartea.”

NOTE

*) *O carte nouă , un omagiu traducătorilor și traducerilor, pentru ICR Tel Aviv – Aniversarea Zilei limbii Române – 28 Aug 2019 (Editura SAGA - traducere: AG, Leo Butnaru)*

Text si note : AG

